ШЕСТ ГО-ДИ-НА НА-КОН УЛА-СКА МЕ-ЂУ-НА-РОД-НИХ СНА-ГА У ЈУ-ЖНУ СРП-СКУ ПО-КРА-ЈИ-НУ „ЗЕБ-ЊА НА РАС-КЛА-ПА-ЊЕ” ТРА-ЈЕ

Ишчекујући варваре

„Ва-жно је да ни-ко озби-љан у Ср-би-ји не пот-пи-ше оно што ће нам по-ту-ра-ти на сто. Они мо-гу оте-ти, али ће им, пре или ка-сни-је, би-ти пре-ко по-тре-бан срп-ски пот-пис ко-ји ће на-си-ље обу-ћи у ру-хо пра-ва. Без то-га, све што ура-де је при-вре-ме-но и ис-пу-ња-ва их нај-ду-бљим стра-хо-ви-ма”

Пи-ше: Со-ња Бе-лић

На-по-љу је под-не, али со-ба је за-мра-че-на. Кроз пу-ко-ти-не на ру-бо-ви-ма, сно-по-ви све-тло-сти за-ри-ва-ју се у та-му ста-на, та-му жи-во-та ко-ји се од-ви-ја у ње-му. Ми-ли-ца Ла-за-ре-вић (*nomen est omen*) већ ше-сту го-ди-ну, и већ у тре-ћем гра-ду, жи-ви са за-сто-ри-ма на про-зо-ри-ма. У ја-ну-а-ру те 1999, њен отац уби-јен у снај-пе-ром у фо-те-љи, у свом при-штин-ском ста-ну, док је гле-дао ве-чер-њи те-ле-ви-зиј-ски „Днев-ник”. Два-де-сет да-на ка-сни-је, два квар-та да-ље и три спра-та ни-же, то се до-го-ди-ло и ње-ној три-де-се-то-го-ди-шњој се-стри. „У вре-ме то-бо-жњег

те-ро-ра срп-ског ре-жи-ма, Ср-би су и у глав-ном гра-ду по-кра-ји-не ги-ну-ли као го-лу-бо-ви", об-ја-шња-ва ње-на мај-ка ре-пор-те-ри-ма „НА-ЦИ-ЈЕ". Ми-ли-ца ћу-ти.

Ми-ли-ца Ла-за-ре-вић од та-да, где год је жи-ве-ла, на про-зо-ри-ма сво-јих ста-ни-шта др-жи по вас дан за-ка-чен не-про-зир-ни за-стор. То из-ли-за-но ће-бе шти-ти је од снај-пе-ри-ста, од се-ћа-ња, од ци-нич-не па-ра-де „све-та" и спо-ља-шњих ужа-сних сли-ка ко-је че-ка-ју из при-крај-ка да по-ку-ља-ју уну-тра. „Шти-ти ме и од мо-је соп-стве-не па-те-ти-ке, од са-мо-са-жа-ље-ња, од не-до-лич-них су-за, од све-га", ка-же.

Има са-мо 26 го-ди-на и ис-ку-ство ко-ли-ко за со-бом не-ма-ју ни мно-ги све-же про-гла-ше-ни на-ро-ди.

Са ње-ног про-зо-ра, кроз пу-ко-ти-ну, по-глед на мост на Ибру у Ко-сов-ској Ми-тро-ви-ци. Тај мост, ко-ји срп-ски мла-ди-ћи шест го-ди-на да-но-ноћ-но бра-не, ка-ко пре-ко ње-га кри-шом не би у срп-ски део гра-да про-др-ле уби-лач-ке ал-бан-ске бан-де, ни-је ви-ше под кон-тро-лом УН-МИК-а, „ме-ђу-на-род-не по-ли-ци-је". Од-лу-ком ци-нич-ног гу-вер-не-ра Пе-тер-се-на, тај ви-тал-ни мост, ко-ји мо-же би-ти од-лу-чу-ју-ћи је-зи-чак из-ме-ђу жи-во-та и смр-ти, од пре не-ко-ли-ко не-де-ља за-по-се-ла је УЧК. Да, са-да се не зо-ве та-ко, има-ју не-ко-ли-ко псе-у-до-ни-ма („Ко-сов-ски за-штит-ни кор-пус", „Ко-сов-ска мул-ти-ет-нич-ка по-ли-ци-ја"), али то су исти љу-ди, исте уни-фор-ме, исто на-о-ру-жа-ње, исте иде-је во-ди-ље.

„Са-зре-ли су вре-ме и си-ту-а-ци-ја да ко-сов-ске сна-ге на се-бе пре-у-зму од-го-вор-ност и за ова-кве ви-тал-не тач-ке ка-ква је мост у Ко-сов-ској Ми-тро-ви-ци", обра-зло-же-но је из Пе-тер-се-но-вог шта-ба. „Ср-би-ма и дру-гим не-ал-бан-ци-ма је га-ран-то-ва-на си-гур-ност."

„Да, и СС је до-бро чу-вао Је-вре-је у Вар-шав-ском ге-ту. Не тре-ба ни-шта да бри-не-мо", ка-же улич-ни про-да-вац но-ви-на ис-пред ка-феа у по-преч-ној ули-ци, не-да-ле-ко од мо-ста. Сме-је се. Ше-рет ко-ји не гу-би „при-су-ство ду-ха". Има у том го-то-во ви-на-ве-ров-ском сме-ху не-чег не-по-бе-ди-вог и ле-ко-ви-тог, не-чег чи-ме се мо-гу об-ло-жи-ти ра-не, пре-кри-ти муч-на се-ћа-ња. Као да ви-ше не-ма та-квог сме-ха и при-су-ства ду-ха у ма-ње угро-же-ним срп-ским сре-ди-на-ма. Као да ов-де „лук-суз" ма-ло-ду-шно-сти, ме-ку-штва и пре-да-је би-ва ис-кљу-чен јед-ном друк-чи-јом ло-ги-ком жи-во-та и смр-ти, ин-стинк-том са-мо-о-др-жа-ња ко-ји пре-ва-зи-ла-зи плит-ке сва-ки-да-шње ја-ди-ков-ке.

СВЕ-ЧА-НОСТ У ПО-ГРЕБ-НОМ ЗА-ВО-ДУ

„Ов-де ће-те у очи-ма љу-ди про-на-ћи ви-ше на-де и ве-ре у сми-сао не-го у уоби-ча-је-ној ре-то-ри-ци јед-ног про-сеч-ног гра-ђа-ни-на би-ло ко-јег срп-ског гра-да у цен-трал-ној Ср-би-ји, ви-ше не-го у би-ло ко-јем гра-ду ма-те-ри-јал-но бо-га-ти-јег де-ла Евро-пе”, ка-же нам Ми-лу-тин, про-фе-сор срп-ског је-зи-ка и књи-жев-но-сти у Ми-тро-ви-ци.

Као кон-траст тим по-тре-сним ре-чи-ма, ре-пор-те-ри *Евро-пе НА-ЦИ-ЈА* у глав-ној ко-ман-ди „ме-ђу-на-род-них сна-га” у При-шти-ни, на ше-сту го-ди-шњи-цу њи-хо-вог ула-ска и ве-ли-ког ег-зо-ду-са Ср-ба и свих не-ал-ба-на-ца са Ко-сме-та, по-сма-тра-ју „све-ча-ну па-ра-ду при-пад-ни-ка КФОР-а”. Па-рад-на ли-ца су ту-па и не-за-ин-те-ре-со-ва-на, без вој-нич-ке брит-ко-сти и ста-ва, ру-тин-ска ли-ца „на-о-ру-жа-них ин-ду-стри-ја-ла-ца”, тих „де-гра-ди-ра-них рат-ни-ка” (ка-ко их је звао Ор-те-га). Фор-ма без су-шти-не, ре-чи без уве-ре-ња, па-ро-ле без во-ље да се иза њих ста-не и чвр-сто иза-ђе на цр-ту би-ло ко-ме.

Ко-ман-дант КФОР-а, фран-цу-ски ге-не-рал Ив де Кер-ма-бон ка-зао је оку-пље-ним но-ви-на-ри-ма да је „си-ту-а-ци-ја на Ко-сме-ту да-нас нај-ста-бил-ни-ја до-сад”. Али, ка-же, „по-сао ме-ђу-на-род-не за-јед-ни-це и КФОР-а не-ће би-ти за-вр-шен док Ср-би ко-ји же-ле да се вра-те не бу-ду мо-гли то и да учи-не. И ми ће-мо се по-бри-ну-ти за то.”

У нај-по-зна-ти-јој ка-фа-ни срп-ске Ко-сов-ске Ми-тро-ви-це, као *vox populi*: „А прет-ход-но ће-те се те-мељ-но по-бри-ну-ти да ни-ко то не по-же-ли!”

На ше-сту го-ди-шњи-цу за-по-се-да-ња Ко-сме-та од стра-не оних ко-ји су нај-пре же-ле-ли да га осво-је, а за-тим ушли као „ми-ро-твор-ци”, у из-ве-шта-че-ној све-ча-ној

ат-мос-фе-ри, вр-ца-ло је од ци-нич-них обр-та. Све-сних и не-све-сних. Је-дан шип-тар-ски лист из При-шти-не, на при-мер, ис-пи-су-је ова-кве ре-до-ве:

„Ко-со-во је-сте мул-ти-ет-нич-ко! Уоста-лом, да ни-је, су-ко-ба и на-пе-то-сти не би ни би-ло! Ко би се су-ко-био? Ал-бан-ци са-ми са со-бом?”

ХУ-МА-НИ-ЗАМ ЧУ-ВА-РА ГЕ-ТА

„Глав-ни за-да-ци Ре-зо-лу-ци-је 1244, ко-ја је има-ла сми-сао ми-ров-ног уго-во-ра, ни-су ис-пу-ње-ни. Не-ма сло-бо-де кре-та-ња, без-бед-но-сти, по-врат-ка, Ср-би и не-ал-бан-ци не-ма-ју пра-во на жи-вот и рад. Ни-су об-но-вље-не по-ру-ше-не ку-ће и хра-мо-ви, чак ни Ср-би ко-ји су про-те-ра-ни у мар-тов-ском по-гро-му про-шле го-ди-не ни-су вра-ће-ни у сво-је до-мо-ве”, ве-ли Оли-вер Ива-но-вић, пред-сед-ник Срп-ског на-ци-о-нал-ног ве-ћа се-вер-ног Ко-со-ва и Ме-то-хи-је. „Шест го-ди-на ни-је би-ло до-вољ-но ме-ђу-на-род-ној за-јед-ни-ци да на-пра-ви не-ки зна-чај-ни-ји успех, та-ко да се са-да мо-же ре-ћи да је ми-си-ја УН-МИК-а и КФОР-а ка-та-стро-фал-на! По-ред оста-лог, Скуп-шти-на Ко-со-ва је мо-но-ет-нич-ка, ет-нич-ки ‚чи-ста’, а у по-кра-ји-ни је уме-сто мул-ти-ет-нич-ког ство-ре-но кри-ми-на-ли-зо-ва-но дру-штво.”

Да ли је до-и-ста реч о ка-та-стро-фал-ном учин-ку или од-лич-но оба-вље-ном за-дат-ку? То, на-рав-но, за-ви-си од то-га шта је био ствар-ни за-да-так.

Ми-ран сан пре-о-ста-лих Ср-ба на Ко-сме-ту чу-ва, на ибар-ском мо-сту, у Ми-тро-ви-ци, озло-гла-ше-на УЧК. „Мул-ти-ет-нич-ка ко-сов-ска по-ли-ци-ја”, пар-дон. Не-да-ле-ко, иза ћо-шка, де-жу-ра спе-ци-јал-на је-ди-ни-ца УН-МИК-а, да се уме-ша у слу-ча-ју оче-ки-ва-них ин-ци-де-на-та, мо-жда и про-јек-то-ва-них. То-ли-ко они са-ми ве-ру-ју у соп-стве-ну при-чу о „до-стиг-ну-тим стан-дар-ди-ма” и „са-зре-лим усло-ви-ма”.

„То вам је као да др Мен-ге-леа по-ста-ви-те за ди-рек-то-ра по-ро-ди-ли-шта, или ре-кла-ми-ра-те игран-ке у по-греб-ном за-во-ду”, ка-же нам пе-де-се-то-го-ди-шњи Ми-ло-рад Ри-ста-но-вић, про-да-вац по-вр-ћа на град-ској пи-ја-ци.

Не-ко-ли-ко да-на пре ових Пе-тер-со-но-вих ци-нич-них све-ча-но-сти, од 27. до 29. ма-ја у Ко-сов-ској Ми-тро-ви-ци одр-жан је на-уч-ни скуп о Ко-со-ву и Ме-то-хи-ји. У за-кључ-ном до-ку-мен-ту, ко-ји пот-пи-су-ју рек-тор Уни-вер-зи-те-та у При-шти-ни проф. др Ра-ди-во-је Па-по-вић и ака-де-мик Сте-ван Ка-ра-ма-та, пред-сед-ник Од-бо-ра за про-у-ча-ва-ње КиМ Срп-ске ака-де-ми-је на-у-ка, отво-ре-но се на-во-ди да „да-нас нај-ве-ћу од-го-вор-ност за ужа-сну ствар-ност у ко-јој жи-ве ко-смет-ски Ср-би сно-си ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца. Уме-сто да спро-во-ди соп-стве-ну ре-зо-лу-ци-ју, она на-о-чи-глед чи-та-ве јав-но-сти те оба-ве-зе иг-но-ри-ше, на ште-ту срп-ског на-ро-да”.

„Уво-ђе-њем про-тек-то-ра-та до-ла-зи до ма-сов-ног ег-зо-ду-са Ср-ба. Отва-ра се гра-ни-ца пре-ма Ал-ба-ни-ји и ти-ме омо-гу-ћу-је не-сме-та-но на-се-ља-ва-ње Ал-ба-на-ца на чи-та-вом КиМ”, ка-же се да-ље у до-ку-мен-ту ко-ји нам ста-вља-ју на увид. „Ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца је до-зво-ли-ла уни-шта-ва-ње срп-ске кул-тур-не ба-шти-не и па-ље-ње срп-ских све-ти-ња као сим-бо-ла њи-хо-вог ми-ле-ни-јум-ског по-сто-ја-ња на овим про-сто-ри-ма. Ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца се са-мо де-кла-ра-тив-но за-ла-же за мул-ти-ет-нич-ко дру-штво, а у прак-си до-зво-ља-ва отво-ре-но ет-нич-ко чи-шће-ње пред очи-ма це-лог све-та. Ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца срп-ски на-род у ње-го-вој соп-стве-ној зе-мљи пре-во-ди у на-ци-о-нал-ну ма-њи-ну, а ал-бан-ску ма-њи-ну пре-во-ди у на-род. Ти-ме ди-рект-но од-ре-ђу-је ста-тус Ко-со-ва као др-жа-ве Ал-ба-на-ца. Ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца ор-га-ни-зу-је и вр-ши от-куп срп-ског дру-штве-ног и др-жав-ног вла-сни-штва, чи-ме се не-по-сред-но оства-ру-је ал-ба-ни-зо-ва-ње чи-та-вог про-сто-ра КиМ...”

МЕ-РЕ И ЗА-КЛЕ-ТВЕ

Сле-ди ли не-што иза кон-ста-та-ци-ја ужа-са и ка-та-стро-фе? Ре-ше-ња? Зах-те-ви? Пред-ви-ђа-ња?

„По-ве-љом УН га-ран-то-ван је те-ри-то-ри-јал-ни ин-те-гри-тет свих чла-ни-ца, те се ста-тус КиМ, као са-став-ног де-ла на-ше др-жав-не те-ри-то-ри-је, не сме до-во-ди-ти у пи-та-ње. Број-ча-на над-моћ ал-бан-ске ма-њи-не на КиМ не мо-же би-ти прав-ни основ за се-це-си-ју и ства-ра-ње дру-ге ал-бан-ске др-жа-ве на срп-ској те-ри-то-ри-ји. Ка-ко је ова над-моћ ре-зул-тат кон-ти-ну-и-ра-ног ге-но-ци-да над срп-ским на-ро-дом, она се по ме-ђу-на-род-ним нор-ма-ма не сме узи-ма-ти као ре-ле-вант-ни фак-тор у ре-ша-ва-њу ко-сов-ског пи-та-ња.”

Од срп-ских др-жав-них ор-га-на тра-жи се му-дрост, ја-сност и чвр-сти-на у на-сту-пу. Ин-си-сти-ра-ње на Ре-зо-лу-ци-ји 1244 Са-ве-та без-бед-но-сти УН све до ства-ра-ња усло-ва за нор-мал-но функ-ци-о-ни-са-ње срп-ске др-жа-ве на це-лој те-ри-то-ри-ји. Од-би-ја-ње да се о ре-ше-њу ко-сов-ског пи-та-ња од-лу-ка до-но-си би-ло где из-ван Са-ве-та без-бед-но-сти УН — ни-ка-кве не-фор-мал-не гру-пе, ова или она по-је-ди-нач-на свет-ска си-ла, ло-би, јав-ни или тај-ни би-ла-те-рал-ни уго-во-ри. Хит-но пре-ки-да-ње свих пре-го-во-ра *о ста-ту-су* КиМ, јер је он већ ре-шен Уста-вом Ср-би-је: „О КиМ и ци-ви-ли-за-циј-ским стан-дар-ди-ма на ње-му мо-же се са-мо раз-го-ва-ра-ти. Пре-го-ва-ра се је-ди-но са пред-став-ни-ци-ма дру-гих др-жа-ва.” Од Ср-би-је се оче-ку-је и да свим рас-по-ло-жи-вим сред-стви-ма за-у-ста-ви „при-ва-ти-за-ци-ју” ко-ја се про-тив-за-ко-ни-то спро-во-ди на КиМ, под по-кро-ви-тељ-ством „ме-ђу-на-род-не за-јед-ни-це”...

Ми-тро-ви-ца, на се-ве-ру Ко-со-ва, сва је и окре-ну-та ка се-ве-ру. Има у то-ме сим-бо-ли-ке ду-бље но што ви-де они ко-ји пре-бр-зо гле-да-ју. Ауто-бус за Бе-о-град пун, баш као и они из Бе-о-гра-да.

„Ва-жно је да ни-ко озби-љан у Ср-би-ји не пот-пи-ше оно што ће нам по-ту-ра-ти на сто. Они мо-гу оте-ти, али ће им, пре или ка-сни-је, би-ти пре-ко по-тре-бан срп-ски пот-пис ко-ји ће на-си-ље обу-ћи у ру-хо пра-ва. Без то-га, све што ура-де је при-вре-ме-но и они то ве-о-ма до-бро зна-ју”, ка-же во-зач ауто-бу-са и од-луч-но за-о-кре-ће во-ла-ном пут срп-ске пре-сто-ни-це.

Да ли ће ре-ле-вант-ни пред-став-ни-ци по-ли-тич-ке кла-се у Бе-о-гра-ду зна-ти оно што у Ко-сов-ској Ми-тро-ви-ци зна и ја-сно фор-му-ли-ше сва-ки отре-си-ти-ји чо-век? **<**

(Јун 2005)